

Joaquim BIENDICHO, 1937

Ed. Proa, narrativa, 2009, 116 pàgines,

Premi Pere Calders de Literatura Catalana 2008

1937 és el relat curt d'un autor tarragoní novell, Joaquim BIENDICHO, professor de geografia i història en un institut de la seva ciutat natal. Però Biendicho no aprofita la seva professió per elaborar una novel·la històrica, ni tan sols per fer una reflexió sobre les maldats del conflicte (en tot cas, hi reflexiona el lector arrel del que llegeix), ni per fer quedar bé o malament a un o a un altre bàndol. La novel·la és fruit del que li explicaven els seus pares, quan ell era petit i passava les vacances al mas de la família Joy (nom que atorga també a la família protagonista del relat), un mas situat entre Vila-seca i el mar, en l'indret que avui coneixem com La Pineda. Entre aquests records i diversos elements reals relacionats amb el conflicte bèl·lic del 1937, Biendicho va entrellaçant els diversos episodis que impliquen d'una manera o altra la família dels Joy, pagesos que malviuen en uns temps de moltíssima misèria. Els encerts de la novel·la són molts: l'autor sap crear falses expectatives (quan els nens Joy s'adrecen de nit cap al Tros d'Amunt i saps del cert que es trobaran amb el Malandando, que va borratxo i armat i està cegat per l'odi, cap. IV), el lector es pensa que ja sap el que passarà, i no, no l'encertes mai! Hi ha moments de tensió (quan Josep Joy està a punt de morir, (cap. XII); l'intent de recuperació del mag Temístocles de la presó del SIM o Servei d'Intel·ligència Militar (cap. VIII i X), moments de suspens (la cerca de l'alemany per l'Aiguamort, cap. XI), moments de por (el Malandando i els gats mesquers, cap. IV), i, sobretot, molta humanitat. Potser el més encertat de la novel·la és precisament això, que és molt real, molt humana i, per tant, propera a nosaltres. El que senten els protagonistes i les seves reaccions són les mateixes que hauríem sentit nosaltres, els lectors, en la seva situació. M'agrada, per exemple, el treball en equip que dona els seus fruits positius en la recuperació de les llaunes d'aliments de l'avió alemany abatut sota el mar (cap. XIII). M'agrada la tendra relació que es dona entre els dos xiquets cosins Joy, la Pineda i l'Anton (pàg. 42, entre d'altres). I em plau també la inclusió d'alguna facècia tràgica d'aquelles que s'explicaven abans als pobles sobre el personatge més rar de la tribu (com la de la Cabrera, que es va menjar el seu propi infant en néixer, pàg. 25). I tot això amarat d'unes descripcions força poètiques, a vegades, enmig de la tragèdia (pàg.74: "*El Muni, de tant en tant, aixecava el cap i observava els pins que capcinejaven amb el vent i*

---

prenien un to daurat, com de foc.”); dures en altres ocasions (pàg. 20: “Varen treure el cos d’en Ramon de la caixa i el van dipositar al fons del clot. Després, el van cobrir de terra i van enfilars cap a Vila-seca per tornar-li la caixa al fuster.”); i molt comprensibles i fàcilment compartibles amb el lector (pàg. 90: “La ratlla blanca que la lluna dibuixava sobre el mar el va apuntar directament. Es va sentir molt sol. L’últim home de la terra, va pensar [el Josep], per això la lluna m’assenyala”).

I, finalment, no m’én puc estar de parlar de la inclusió dels episodis extraordinaris protagonitzats pel mag immortal Temístocles, que sobreviu la travessada d’una baioneta de l’esquena al tòrax del seu cos, l’esbudellament a causa d’un bombardeig a Barcelona, i que només cau fulminat per un llamp després de suplicar-li-ho a Déu: “...i llavors un raig [enteneu llamp] va obrir el cel i com un senyal diví va entrar per la seva testa, el va travessar i el va deixar rígid i carbonitzat...” (pàg. 83).

Encara podríem comentar altres aspectes interessants de la primera novel·la de Joaquim Biendicho, com ara el lèxic acurat i ric usat, així com tot el que es refereix a la flora i la fauna del terme. Però haurà de ser objecte d’un altre comentari.

CARME MASIP PORQUERES

Publicat al diari *El Punt* el 25 de gener de 2010

<http://www.elpunt.cat/noticia/article/-/-/128283.html>